

MARTA SAGAN-MARTKO

ORCID: 0000-0003-1385-2141

Uniwersytet Rzeszowski, Instytut Nauk Prawnych, Zakład Prawa Finansowego

ZADANIA GMINY W ZAKRESIE ZAPOBIEGANIA BEZDOMNOŚCI ZWIERZĄT I OPIEKI NAD BEZDOMNYMI ZWIERZĘTAMI

Abstrakt: Celem artykułu jest analiza aktualnie obowiązujących regulacji dotyczących zadań gminy w zakresie zapobiegania bezdomności zwierząt i opieki nad bezdomnymi zwierzętami. Szczególną uwagę poświęcono programowi opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt określanym corocznie przez gminy w drodze uchwały oraz wątpliwościom powstającym na etapie stosowania prawa związanym z jego poszczególnymi elementami. Aktualnie obowiązujące rozwiązania w stopniu niewystarczającym realizują swoje cele, wobec czego zasadne wydaje się zaproponowanie wniosków *de lege ferenda*, wśród których wskazano, po pierwsze, podjęcie działań edukacyjnych mających na celu zwiększenie świadomości opiekunów zwierząt, wprowadzenie ogólnokrajowego systemu ewidencyjnego zwierząt oraz obowiązku ich znakowania, a także umożliwienie finansowania kastracji oraz sterylizacji zwierząt właścicielskich.

Słowa kluczowe: zadania gminy, zapobieganie, bezdomność zwierząt

WPROWADZENIE

Problem bezdomności zwierząt w krajach kultury zachodniej należy do istotnych wyzwań społecznych. Dotyczy zarówno dobrostanu ludzi, jak i zwierząt¹. Zadania dotyczące zapobieganiu bezdomności zwierząt i opieki nad bezdomnymi zwierzętami należą do katalogu zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym². Z ustawy z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku

¹ H. Mamzer, *Ograniczanie rozrodczości zwierząt towarzyszących jako przeciwdziałanie ich bezdomności*, „Życie Weterynaryjne” 2019, nr 6(94), s. 398.

² Ustawodawca w art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 40) (dalej: USG) nie umieścił w katalogu zadań własnych gminy tych z zakresu zapobiegania bezdomności zwierząt, ale w związku z użyciem przed wyliczeniem zadań zwrotu „w szczególności” oraz treścią art. 7 ust. 3 USG oraz art. 3 ust. 2 pkt 14 UCPG, a także art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku o ochronie zwierząt (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 572) (dalej: UOZ) niewątpliwie należą do tego katalogu.

w gminach³ wynika obowiązek gmin polegający na zapobieganiu bezdomności zwierząt na zasadach określonych w UOZ⁴. Gmina jest zobowiązana ponadto do zapewnienia opieki bezdomnym zwierzętom⁵ oraz do ich wyłapywania. Obowiązki te są ze sobą ściśle powiązane⁶. Określenie treści wskazanego obowiązku jest zatem możliwe na podstawie przepisów UOZ. Artykuł 4 pkt 16 UOZ zawiera definicję legalną⁷ zwierzęcia bezdomnego, którym jest zwierzę domowe lub gospodarskie, które uciekło, zabłąkało się lub zostało porzucone⁸ przez człowieka, a nie ma możliwości ustalenia jego właściciela lub innej osoby, pod której opieką trwale dotąd pozostawało.

Zadania własne w doktrynie prawa administracyjnego dzieli się na cztery grupy: dotyczące infrastruktury technicznej, infrastruktury społecznej, porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz ładu przestrzennego i ekologicznego⁹. Zapobieganie bezdomności zwierząt oraz opieka nad bezdomnymi zwierzętami związane są z trzecią z wymienionych grup¹⁰. Bezdomne zwierzęta mogą stanowić

³ Ustawa z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 2519 ze zm.) (dalej: UCPG).

⁴ Zastosowanie ma również akt wykonawczy do UOZ — Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 sierpnia 1998 roku w sprawie zasad i warunków wyłapywania bezdomnych zwierząt (Dz. U. Nr 116, poz. 753).

⁵ Na temat ewolucji przepisów dotyczących bezdomnych zwierząt por. E. Kruk, *Development of the Polish legal regulations on homeless animals*, „Roczniki Nauk Prawnych” 2020, t. 30, nr 4, s. 69–82.

⁶ M. Budziarek, [w:] A. Szymczak, M. Budziarek, *Utrzymanie czystości i porządku w gminach. Komentarz*, Warszawa 2021, art. 3, Lex/el.

⁷ Warto zaznaczyć, że pojawiają się wątpliwości co do zgodności art. 4 ust. 16 z Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.), a konkretnie — z zasadami wyrażonymi w jej art. 21 ust. 1 i art. 64 ust. 2. Tak: B. Kurzępa, E. Kurzępa, *Wątpliwości dotyczące pojęcia „zwierzę bezdomne” użytego w ustawie o ochronie zwierząt*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2016, nr 11, s. 36–40.

⁸ W kwestii porzucenia należy mieć na względzie także sytuację zwierząt na gruncie prawa cywilnego, w szczególności cywilnoprawną konstrukcję porzucenia rzeczy. Por. M. Goettel, *Sytuacja zwierząt w prawie cywilnym*, Warszawa 2013, s. 16–18. Warto zaznaczyć, że w polskim porządku prawnym zwierzęta niejako „utknęły” pomiędzy kategorią podmiotu i przedmiotu. Tak: T. Pietrzykowski, *Prawo ochrony zwierząt. Pojęcia, zasady, dylematy*, Warszawa 2022, Lex/el. Sytuacja taka nazwana została dereifikacją. Szerzej: E. Łętowska, *Dwa cywilnoprawne aspekty prawa zwierząt: dereifikacja i personifikacja*, [w:] *Studia z prawa prywatnego. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Biruty Lewaszkiewicz-Petrykowskiej*, red. A. Szpunar, Łódź 1997, s. 71 i n.; M. Nazar, *Normatywna dereifikacja zwierząt — aspekty cywilnoprawne*, [w:] *Prawna ochrona zwierząt*, red. M. Mozgawa, Lublin 2002, s. 132 i n.

⁹ J. Boć, *Samorząd terytorialny*, [w:] *Prawo administracyjne*, red. J. Boć, Wrocław 2001, s. 201–202.

¹⁰ Przyjmując za W. Kawką, że „bezpieczeństwo publiczne” jest to stan, w którym ogół społeczeństwa i jego interesy oraz państwo wraz ze swymi celami mają zapewnioną ochronę przed szkodami zagrażającymi im z jakiegokolwiek źródła. W. Kawka, *Policja w ujęciu historycznym i współczesnym*, Wilno 1939, s. 3–5. Odnośnie do pojęcia bezpieczeństwa i porządku publicznego por. S. Pieprzny, *Administracja bezpieczeństwa i porządku publicznego*, Rzeszów 2008, s. 12;

na przykład zagrożenie dla ruchu drogowego albo przenosić choroby, a zatem zapobieganie ich bezdomności może w istocie przyczynić się do zwiększenia bezpieczeństwa i porządku publicznego¹¹.

CHARAKTER I OBLIGATORYJNE ELEMENTY PROGRAMU OPIEKI NAD ZWIERZĘTAMI BEZDOMNYMI ORAZ ZAPOBIEGANIA BEZDOMNOŚCI ZWIERZĄT

Wypełniając ustawowy obowiązek zapobiegania bezdomności zwierząt i zapewnienia opieki bezdomnym zwierzętom oraz ich wyłapywania, rada gminy określa, w drodze uchwały, corocznie do dnia 31 marca program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt. Jego projekt przygotowuje wójt (burmistrz, prezydent miasta), a opiniuje — właściwy powiatowy lekarz weterynarii, organizacje społeczne działające na obszarze gminy, których statutowym celem działania jest ochrona zwierząt, oraz dzierżawcy lub zarządcy obwodów łowieckich działających na obszarze gminy.

W art. 11a ust. 2 oraz art. 11a ust. 5 UOZ ustawodawca określił obligatoryjne elementy programu¹², do których należą: zapewnienie bezdomnym zwierzętom miejsca w schronisku dla zwierząt¹³; opieka nad wolno żyjącymi kotami, w tym ich dokarmianie; odławianie bezdomnych zwierząt; obligatoryjna sterylizacja albo kastracja zwierząt w schroniskach dla zwierząt; poszukiwanie właścicieli dla bezdomnych zwierząt; usypianie ślepych miotów; wskazanie gospodarstwa rolnego w celu zapewnienia miejsca dla zwierząt gospodarskich; zapewnienie całodobowej opieki weterynaryjnej w przypadkach zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt oraz wskazanie wysokości środków finansowych przeznaczonych na jego realizację, a także sposób wydatkowania tych środków. Zakres normatywny

J. Dobkowski, *Administracja bezpieczeństwa i porządku publicznego wobec integracji europejskiej (wybrane uwagi)*, [w:] *Bezpieczeństwo wewnętrzne we współczesnym państwie*, red. E. Ura, K. Rajchel, M. Pomykała, S. Pieprzny, Rzeszów 2008, s. 159–160; J. Boć, *O bezpieczeństwie wewnętrznym*, [w:] *Bezpieczeństwo wewnętrzne w działalności terenowej administracji publicznej*, red. A. Chajbowicz, T. Kocowski, Wrocław 2009, s. 23–24; S. Pieprzny, *Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego w prawie administracyjnym*, Rzeszów 2011, s. 32–33.

¹¹ Wyrok WSA w Krakowie z 25 lutego 2021 roku, II SA/Kr 67/21, LEX nr 3172801.

¹² Ustawa z dnia 15 listopada 2016 roku o zmianie ustawy o ochronie zwierząt (Dz. U. poz. 2102) zmieniła brzmienie art. 11a ust. 2 UOZ na „Program, o którym mowa w ust. 1, obejmuje w szczególności”.

¹³ Wymagania dla podejmowania i prowadzenia działalności w zakresie prowadzenia schronisk dla zwierząt określa ustawa z dnia 11 marca 2004 roku o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1421 ze zm.) (dalej: UZZ) oraz Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 stycznia 2022 roku w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych dla prowadzenia schronisk dla zwierząt (Dz. U. poz. 175 ze zm.).

poszczególnych elementów programu może budzić wątpliwości, co przekłada się na problemy przy uchwalaniu aktów prawa miejscowego¹⁴.

W uzasadnieniu do projektu ustawy nowelizującej UOZ wskazano, że „proponuje się wprowadzenie otwartego katalogu elementów, będących przedmiotem programu, przy zachowaniu dotychczasowych elementów mających charakter obligatoryjny [...], co pozwala na znaczne uelastycznienie sposobu realizacji zadania własnego przez gminy, w szczególności umożliwi prowadzenie w ramach programu akcji edukacyjnych”¹⁵. Zmianę brzmienia wskazanego przepisu należy ocenić pozytywnie. Znajduje ona zastosowanie w praktyce — do zadań wykonywanych w ramach gminnych programów włącza się coraz częściej na przykład promowanie prawidłowych postaw i zachowań człowieka w stosunku do zwierząt¹⁶ oraz edukację społeczeństwa czy działania informacyjno-promocyjne.

FAKULTATYWNE ELEMENTY PROGRAMU OPIEKI NAD ZWIERZĘTAMI BEZDOMNYMI ORAZ ZAPOBIEGANIA BEZDOMNOŚCI ZWIERZĄT

Do elementów fakultatywnych (art. 11a ust. 3 i 3a UOZ) należą: plan znakowania zwierząt w gminie oraz plan sterylizacji lub kastracji zwierząt w gminie, przy pełnym poszanowaniu praw właścicieli zwierząt lub innych osób, pod których opieką zwierzęta pozostają. Ostatni, mimo że jest działaniem skierowanym w kierunku zwierząt właścicielskich, przyczynia się do realizacji zadania, jakim jest zapobieganie bezdomności zwierząt.

Jak wskazuje się w orzecznictwie, uchwała podejmowana na podstawie art. 11a UOZ powinna zawierać elementy wskazane w art. 11a ust. 2 pkt 1–8 jako obligatoryjne i możliwie skonkretyzowane. Ponadto powinna wskazywać sposób postępowania w określonych sytuacjach, podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych zadań, a także sposób i źródła finansowania tej opieki. W szczególności

¹⁴ Poszczególne wątpliwości interpretacyjne wyczerpująco scharakteryzował M. Rudy, *Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt jako podstawowa forma realizacji zadania gminy z zakresu opieki nad zwierzętami*, „Samorząd Terytorialny” 2018, nr 9, s. 31–41.

¹⁵ Druk nr 897. Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o ochronie zwierząt wraz z uzasadnieniem, <https://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/4157AF8B34346AE8C1258042004AFC23/%24File/897.pdf> (dostęp: 6.02.2023).

¹⁶ Na temat wpływu niekontrolowanej hodowli między innymi na liczbę bezdomnych zwierząt por. E. Niemiec, M. Nowakowska, *Hodowla rasowych psów i kotów a ochrona zwierząt — analiza polskich rozwiązań prawnych*, „Przegląd Prawa i Administracji” 2017, nr 3759, s. 87–101. Działania informacyjne przewidywane w gminnych programach przeciwdziałania bezdomności zwierząt i opieki nad bezdomnymi zwierzętami powinny obejmować aspekty dotyczące nabycia zwierzęcia ze sprawdzonego źródła w celu zminimalizowania konsekwencji szczegółowo opisanych w przytoczonym tekście.

wskazanie konkretnego schroniska celem zapewnienia bezdomnym zwierzętom miejsca w schronisku dla zwierząt, czyli urealnienia opieki realizowanej przez konkretną gminę¹⁷.

Warto w tym miejscu wskazać, że zarówno w doktrynie, jak i orzecznictwie nie wypracowano jednolitego stanowiska co do statusu gminnego programu opieki nad bezdomnymi zwierzętami¹⁸. Można spotkać się z mniejszościowymi poglądami¹⁹, że program nie zawiera norm o charakterze prawa miejscowego, natomiast Naczelny Sąd Administracyjny wprost przyjął, że program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt jest aktem prawa miejscowego²⁰.

WNIOSKI

Aktualnie działania gmin ograniczają się w praktyce przede wszystkim do wyłapywania i umieszczania zwierząt w schroniskach. Nie są to środki skutecznie zapobiegające ich bezdomności²¹. Zwiększenie skuteczności kontroli zjawiska bezdomności zwierząt jest możliwe poprzez jednoczesne zwiększenie świadomości

¹⁷ Wyrok WSA w Krakowie z 18 marca 2016 roku, II SA/Kr 148/16, LEX nr 2042681.

¹⁸ Artykuł 11a został wprowadzony ustawą z dnia 6 czerwca 2002 roku o zmianie ustawy o ochronie zwierząt (Dz. U. Nr 135, poz. 1141) i określał wówczas, że podjęcie programu przez gminę ma charakter fakultatywny. Dopiero ustawa z dnia 16 września 2011 roku o zmianie ustawy o ochronie zwierząt oraz ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. Nr 230, poz. 1373) określiła program jako obowiązkowy do uchwalenia przez radę gminy. Zmiana ustawy stanowi reakcję na zmieniające się otoczenie oraz coraz powszechniej występujące w nim zagrożenia — poszerzono katalog obowiązkowych elementów gminnego programu opieki nad zwierzętami.

¹⁹ K. Właźlak, *Funkcja planowania gminy na przykładzie programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2015, nr 4, s. 34–46, E. Kruk, *Ewolucja i charakter prawny gminnych programów opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt*, „Studia Prawnicze i Administracyjne” 2018, nr 3, s. 41–46.

²⁰ Wyrok NSA z 24 maja 2017 roku, II OSK 725/17, LEX nr 2334602, za K. Kuszlewicz, [w:] *Ustawa o ochronie zwierząt. Komentarz*, Warszawa 2021, art. 11(a), Lex/el. Takie stanowisko przyjmowano także we wcześniejszym orzecznictwie sądów administracyjnych, por. wyrok WSA w Bydgoszczy z 18 września 2018 roku, II SA/Bd 248/18, LEX nr 2583066 i powołane w jego uzasadnieniu orzecznictwo. Por. J. Bobrowicz, *Kwalifikacja aktu normatywnego jako aktu prawa miejscowego — na przykładzie uchwały w sprawie programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi i zapobiegania bezdomności zwierząt*, „Administracja: Teoria, Dydaktyka, Praktyka” 2012, nr 4, s. 23–45.

²¹ Por. Uwagi końcowe i wnioski informacji o wynikach kontroli „Zapobieganie bezdomności zwierząt” LBI.430.004.00.2016 prowadzonej przez Najwyższą Izbę Kontroli, <https://www.nik.gov.pl/plik/id,11233,vp,13582.pdf> (dostęp: 6.02.2023). Istotne wyniki kontroli informacji o wynikach kontroli „Wykonywanie zadań gmin dotyczących bezdomności zwierząt” LBI-4101-13-00/2012 prowadzonej przez Najwyższą Izbę Kontroli, <https://www.nik.gov.pl/plik/id,5160,vp,6685.pdf> (dostęp: 6.02.2023).

społecznej w omawianym zakresie, wprowadzenie obligatoryjnego znakowania zwierząt oraz programowej sterylizacji bądź kastracji zwierząt²². Bezdomność zwierząt jest bowiem problemem wielopłaszczyznowym, a jej przyczyny są nierozzerwalnie związane z ludzkim postępowaniem. Modyfikacja zachowań względem zwierząt może jednakże wpłynąć na jej zmniejszenie, a co za tym idzie — zmniejszenie cierpienia bezdomnych zwierząt.

Jako postulat *de lege ferenda* należy wobec tego wskazać wprowadzenie ustawowego obowiązku (wzorem obowiązku szczepienia psów przeciwko wściekliznie i ewidencjonowania szczepień)²³ znakowania i rejestracji zwierząt w jednolitym systemie ewidencyjnym obejmującym cały kraj. Na podstawie aktualnie obowiązujących przepisów — art. 11a ust. 3 UOZ — istnieje jedynie możliwość, nie obowiązek, podjęcia takiego działania, i to wyłącznie w skali gminy. Ustalanie właściciela zwierzęcia na podstawie danych z systemu ewidencyjnego umożliwiałoby nie tylko sprawny zwrot zwierzęcia w sytuacji jego zaginięcia lub ucieczki, ale także wystąpienie z roszczeniem przez gminę w zakresie zwrotu środków publicznych przeznaczonych na odłowienie zwierzęcia, którego nie można byłoby uznać na bezdomne w świetle definicji UOZ, ewentualne zaopatrzenie weterynaryjne oraz opiekę. Natomiast w sytuacji porzucenia zwierzęcia wprowadzenie zaproponowanego rozwiązania niewątpliwie wpłynęłoby na skuteczność w zakresie wykrywania sprawców tego przestępstwa²⁴.

Co istotne, przy ocenie, czy konkretny przypadek rozstania się właściciela ze zwierzęciem może być kwalifikowany jako porzucenie (stanowiące *ex lege* przejaw znęcania się nad tą istotą żyjącą), relewantne znaczenie zyskuje jedynie fakt wyzbycia się posiadania zwierzęcia — dla bytu „porzucenia” obojętne jest, czy do rozstania doszło w warunkach zapewniających zwierzęciu ochronę i opiekę²⁵.

Kolejno należy wskazać na dopuszczenie wprost w akcie o randze ustawy możliwości częściowego lub całkowitego finansowania przez gminy kastracji lub sterylizacji zwierząt poza schroniskami, przy poszanowaniu praw ich właścicieli. Artykuł 11a ust. 2 pkt 4 UOZ zobowiązuje gminy do obligatoryjnej kastracji albo sterylizacji tylko zwierząt w schronisku. Jak wskazano na wstępie, to gmina

²² H. Mamzer, P. Nowak, *Przeciwdziałanie bezdomności zwierząt jako problem społeczny*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2021, nr 3, s. 336.

²³ Wynika on z art. 56 UZZ.

²⁴ Artykuł 6 ust. 2 pkt 11 UOZ zalicza porzucanie zwierząt do sposobów znęcania się nad zwierzęciem. W doktrynie wskazuje się, że jest to współcześnie jedno z najpowszechniejszych przestępstw skierowanych przeciwko zwierzętom, jednocześnie jedno z najrzadziej sankcjonowanych. Szerzej na ten temat: A. Polak-Kruszyk, *Porzucanie zwierząt jako przestępstwo w polskim porządku prawnym*, „Zoophilologica. Polish Journal of Animal Studies” 2020, nr 6, s. 425–436.

²⁵ Wyrok SO w Rzeszowie z 21 sierpnia 2013 roku, II Ka 356/13, LEX nr 1860394. W doktrynie zwraca się uwagę na fakt, że spowodowanie cierpień moralnych jest wystarczające w przypadku porzucenia zwierzęcia. Por. P. Skurczyński, A. Zientara, *Prawnokarna ochrona zwierząt a filozoficzny i teoretycznoprawny problem wartości i praw podmiotowych*, [w:] *Status zwierzęcia. Zagadnienia filozoficzne i prawne*, red. T. Gardocka, A. Gruszczyńska, Toruń 2012, s. 209.

jest podmiotem, który temu problemowi powinien zapobiegać oraz radzić sobie w sytuacji jego wystąpienia, także w zakresie ponoszenia ciężaru finansowego²⁶.

Wątpliwości w praktyce stosowania prawa budziła właśnie możliwość dofinansowywania przez gminy sterylizacji i kastracji zwierząt, które mają właściciela, bowiem każde zwierzę niewysterylizowane albo niewykastrowane można uznać za potencjalne źródło bezdomności zwierząt. Naczelny Sąd Administracyjny wskazał, że zabiegi te prowadzą do zapobiegania bezdomności, a zapobieganie bezdomności zwierząt realizuje zadanie utrzymania porządku i czystości w gminie. Za dopuszczalnością takiego stanowiska przemawia również brzmienie art. 27 ust. 1 UOZ, który reguluje zasady dokonywania zabiegów na zwierzętach, stanowiąc, że zabiegi lekarsko-weterynaryjne na zwierzętach są dopuszczalne dla ratowania życia lub zdrowia oraz dla koniecznego ograniczenia populacji²⁷.

TASKS OF THE COMMUNE IN THE FIELD OF PREVENTING HOMELESS ANIMALS AND CARING FOR HOMELESS ANIMALS

Summary

The aim of the article is to analyze the currently applicable regulations regarding the tasks of the commune in the field of preventing animal homelessness and caring for homeless animals. Particular attention was paid to the program for the care of homeless animals and the prevention of animal homelessness, determined annually by municipalities by way of a resolution, and to doubts arising at the stage of applying the law related to its individual elements. The currently applicable solutions do not sufficiently achieve their goals, therefore it seems justified to propose *de lege ferenda* conclusions, which include educational activities aimed at increasing the awareness of animal guardians, introducing a nationwide animal registration system and the obligation to brand them, as well as enabling the public financing of castration and sterilization of owned animals.

Keywords: commune, tasks, homeless animals, prevention

BIBLIOGRAFIA

AKTY PRAWNE

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.).
Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 stycznia 2022 roku w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych dla prowadzenia schronisk dla zwierząt (Dz. U. poz. 175 ze zm.).
Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 sierpnia 1998 roku w sprawie zasad i warunków wyłapywania bezdomnych zwierząt (Dz. U. Nr 116, poz. 753).
Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 40).

²⁶ K. Kuszlewicz, *Prawa zwierząt. Praktyczny przewodnik*, Warszawa 2019, Lex/el.

²⁷ Powoływany już wyrok NSA z 24 maja 2017 roku, II OSK 725/17.

- Ustawa z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 2519 ze zm.).
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 roku o ochronie zwierząt (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 572).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 2002 roku o zmianie ustawy o ochronie zwierząt (Dz. U. Nr 135, poz. 1141).
- Ustawa z dnia 11 marca 2004 roku o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1421 ze zm.).
- Ustawa z dnia 16 września 2011 roku o zmianie ustawy o ochronie zwierząt oraz ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. Nr 230, poz. 1373).
- Ustawa z dnia 15 listopada 2016 roku o zmianie ustawy o ochronie zwierząt (Dz. U. poz. 2102).

ORZECZNICTWO

- Wyrok NSA z 24 maja 2017 roku, II OSK 725/17, LEX nr 2334602.
- Wyrok SO w Rzeszowie z 21 sierpnia 2013 roku, II Ka 356/13, LEX nr 1860394.
- Wyrok WSA w Bydgoszczy z 18 września 2018 roku, II SA/Bd 248/18, LEX nr 2583066.
- Wyrok WSA w Krakowie z 18 marca 2016 roku, II SA/Kr 148/16, LEX nr 2042681.
- Wyrok WSA w Krakowie z 25 lutego 2021 roku, II SA/Kr 67/21, LEX nr 3172801.

LITERATURA

- Bobrowicz J., *Kwalifikacja aktu normatywnego jako aktu prawa miejscowego — na przykładzie uchwały w sprawie programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi i zapobiegania bezdomności zwierząt*, „Administracja: Teoria, Dydaktyka, Praktyka” 2012, nr 4.
- Boć J., *O bezpieczeństwie wewnętrznym*, [w:] *Bezpieczeństwo wewnętrzne w działalności terenowej administracji publicznej*, red. A. Chajbowicz, T. Kocowski, Wrocław 2009.
- Dobkowski J., *Administracja bezpieczeństwa i porządku publicznego wobec integracji europejskiej (wybrane uwagi)*, [w:] *Bezpieczeństwo wewnętrzne we współczesnym państwie*, red. E. Ura, K. Rajchel, M. Pomykała, S. Pieprzny, Rzeszów 2008.
- Goettel M., *Sytuacja zwierząt w prawie cywilnym*, Warszawa 2013.
- Kawka W., *Policja w ujęciu historycznym i współczesnym*, Wilno 1939.
- Kruk E., *Development of the Polish legal regulations on homeless animals*, „Roczniki Nauk Prawnych” 2020, t. 30, nr 4.
- Kruk E., *Ewolucja i charakter prawny gminnych programów opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt*, „Studia Prawnicze i Administracyjne” 2018, nr 3.
- Łętowska E., *Dwa cywilnoprawne aspekty prawa zwierząt: dereifikacja i personifikacja*, [w:] *Studia z prawa prywatnego. Księga pamiątkowa ku czci Profesor Biruty Lewaszkiewicz-Petrykowskiej*, red. A. Szpunar, Łódź 1997.
- Mamzer H., *Ograniczanie rozrodczości zwierząt towarzyszących jako przeciwdziałanie ich bezdomności*, „Życie Weterynaryjne” 2019, nr 6(94).
- Mamzer H., Nowak P., *Przeciwdziałanie bezdomności zwierząt jako problem społeczny*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2021, nr 3.
- Nazar M., *Normatywna dereifikacja zwierząt — aspekty cywilnoprawne*, [w:] *Prawna ochrona zwierząt*, red. M. Mozgawa, Lublin 2002.
- Niemiec E., Nowakowska M., *Hodowla rasowych psów i kotów a ochrona zwierząt — analiza polskich rozwiązań prawnych*, „Przegląd Prawa i Administracji” 2017, nr 3759.
- Pieprzny S., *Administracja bezpieczeństwa i porządku publicznego*, Rzeszów 2008.
- Pieprzny S., *Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego w prawie administracyjnym*, Rzeszów 2011.

- Polak-Kruszyk A., *Porzucanie zwierząt jako przestępstwo w polskim porządku prawnym*, „Zoophilologica. Polish Journal of Animal Studies” 2020, nr 6.
- Prawo administracyjne*, red. J. Boć, Wrocław 2001.
- Rudy M., *Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt jako podstawowa forma realizacji zadania gminy z zakresu opieki nad zwierzętami*, „Samorząd Terytorialny” 2018, nr 9.
- Skurczyński P., Zientara A., *Prawnokarna ochrona zwierząt a filozoficzny i teoretycznoprawny problem wartości i praw podmiotowych*, [w:] *Status zwierzęcia. Zagadnienia filozoficzne i prawne*, red. T. Gardocka, A. Gruszczyńska, Toruń 2012.
- Właźlak K., *Funkcja planowania gminy na przykładzie programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2015, nr 4.

ŹRÓDŁA ELEKTRONICZNE

- Budziarek M., [w:] A. Szymczak, M. Budziarek, *Utrzymanie czystości i porządku w gminach. Komentarz*, Warszawa 2021, art. 3, Lex/el.
- Kuszelewicz K., *Prawa zwierząt. Praktyczny przewodnik*, Warszawa 2019, Lex/el.
- Pietrzykowski T., *Prawo ochrony zwierząt. Pojęcia, zasady, dylematy*, Warszawa 2022, Lex/el.

INNE

- Druk nr 897. Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o ochronie zwierząt wraz z uzasadnieniem, <https://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/4157AF8B34346AE8C1258042004AFC23/%24File/897.pdf> (dostęp: 6.02.2023).
- Informacja o wynikach kontroli „Wykonywanie zadań gmin dotyczących bezdomności zwierząt” LBI-4101-13-00/2012 prowadzonej przez Najwyższą Izbę Kontroli, <https://www.nik.gov.pl/plik/id,5160,vp,6685.pdf> (dostęp: 6.02.2023).
- Informacja o wynikach kontroli „Zapobieganie bezdomności zwierząt” LBI.430.004.00.2016 prowadzonej przez Najwyższą Izbę Kontroli, <https://www.nik.gov.pl/plik/id,11233,vp,13582.pdf> (dostęp: 6.02.2023).